

Læreplan i fordypning i samisk

Gjelder fra 01.08.2007

Formål

Fordypning i samisk bygger på det samme faglige grunnlaget og det samme verdigrunnlaget som samiskfaget. Opplæringen skal legge til rette for faglig fordypning og bidra til identitetsutvikling, videreutvikling av språklig og kulturell kompetanse i samisk og motivere til kommunikasjon og samarbeid på tvers av språkgrenser innenfor Sápmi. Dette innebærer mestring av språk på ulike arenaer, innsikt i eget språk og forståelse for at språk blir brukt forskjellig i ulike sammenhenger. Gjennom forståelse for hvordan endringer i samfunnet påvirker samisk, skal fordypningsfaget stimulere til engasjement for språk og språkrøkt og bidra til større motivasjon og selvtillit til aktiv språkbruk.

En bred språklig og kulturell kompetanse kan bidra til å gjøre elevene bedre i stand til å møte andre innenfor og utenfor egen kultur med åpenhet, toleranse og respekt. Å kunne forstå andres budskap og å kunne formidle egne meninger er en vesentlig del av den enkeltes språkkompetanse. I det moderne samfunnet er det nødvendig å kunne forholde seg til ulike medier og sammensatte tekster av ulike elementer som skrift, lyd og bilde og samtidig se sammenhenger mellom språk og tradisjonskunnskap. Fordypning i samisk skal være en arena for muntlig og skriftlig kommunikasjon gjennom bruk av ulike medier.

Fordypning i samisk skal videreutvikle elevenes muntlige og skriftlige ferdigheter, motivere til lesing og tekstproduksjon og til praktisk og kreativ bruk av språket i et flerspråklig samfunn. Arbeid med ulike tekster og ulike måter å kommunisere på, skal bidra til å videreutvikle kritisk tenkning, estetisk sans og evne til å orientere seg i en moderne medievirkelighet. Faget skal fremme innsikt i og kritisk vurdering av egen språkutvikling og gjøre elevene til bevisste deltakere i egen læringsprosess.

Hovedområder

Faget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål innenfor. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Oversikt over hovedområder:

Årstrinn	Hovedområder	
8.-10.	Utforskning av språket i bruk	Språk og kommunikasjon

Utforskning av språket i bruk

Hovedområdet *utforskning av språket i bruk* dreier seg om forholdet mellom språket som system og språket i bruk. I hovedområdet inngår utforskning av samisk språk der sentrale elementer er egen språkbruk, nåtidsspråk og hvordan språkbruk er situasjons- og kontekstavhengig. Det dreier seg også om komparative blikk på språk, hvordan samisk endrer seg over tid og hvordan medier påvirker samisk. Oversetting og tolking mellom samisk og andre språk inngår i hovedområdet.

Språk og kommunikasjon

Hovedområdet *språk og kommunikasjon* dreier seg om å videreutvikle muntlig og skriftlig kommunikasjon, lese- og skrivekompetanse. Sentralt i hovedområdet er å forstå, vurdere og reflektere over muntlige og skriftlige uttrykksformer og selv lage og fremføre ulike typer tekster. I dette inngår sammensatte tekster der lyd, skrift og bilder samlet skaper en helhetlig mening. I hovedområdet inngår uttrykksformer som bøker, teater, film, aviser, musikkvideoer og nye digitale uttrykksformer.

Timetall

Timetall oppgitt i 60-minutters enheter:

UNGDOMSTRINNET

8.-10. årstrinn: 227 timer

Grunnleggende ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I fordypning i samisk forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Å kunne uttrykke seg muntlig i samisk fordypning innebærer å ha evnen til å lytte og tale og kunne vurdere elementene i en sammensatt talesituasjon, som er en forutsetning for kommunikasjon med andre både når det gjelder sosialt samvær, arbeidsliv og deltakelse i offentlig liv. Det å tale og lytte er grunnleggende menneskelige aktiviteter som i fordypning i samisk blir videreutviklet gjennom systematisk opplæring i ulike muntlige sjangere og aktiviteter.

Å kunne uttrykke seg skriftlig i samisk fordypning innebærer å kunne uttrykke seg i ulike sjangere og innenfor mange tekstformer. Skriftligheten i samfunnet er økende, ikke minst gjennom utviklingen av digitale kommunikasjonsformer, og kravet til å mestre skriftlig framstilling i ulike sjangere har blitt større. Skrivning er en måte å utvikle og strukturere ideer og tanker på, men det er også en kommunikasjonsform og en metode for å lære.

Å kunne lese i samisk fordypning er en del av den praktiske språkkompetansen og innebærer at en kan lese med forståelse, utforske og reflektere over stadig mer krevende tekster. Lesing utvikler kulturforståelse og gir erfaringer og mulighet til å forstå seg selv og samfunnet.

Å kunne regne i samisk fordypning innebærer generell begrepsutvikling, resonnement og problemløsning. Det gjelder forståelse for form, system og komposisjon. For å forstå sammensatte tekster og sakprosa, er det viktig å arbeide med grafiske framstillinger, tabeller og statistikk.

Å kunne bruke digitale verktøy i samisk fordypning er nødvendig for å mestre sammensatte tekstformer og uttrykk. Dette åpner for nye læringsarenaer og gir nye muligheter i lese- og skriveopplæringen, i produksjon og komponering og i redigering av tekster. I den sammenheng er det viktig å utvikle evne til kritisk vurdering og bevisst bruk av kilder. Bruk av digitale verktøy kan også støtte og utvikle elevenes kommunikasjonsferdigheter og presentasjoner.

Kompetansemål

Etter 10. årstrinn

Utforsking av språket i bruk

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- planlegge, gjennomføre og presentere en undersøkelse av hvordan barn og unge bruker samisk og hvordan språket brukes ulikt av ulike aldersgrupper
- utforske hvordan teknologi og endringer i samfunnet påvirker samisk og bruken av språket og drøfte tradisjonskunnskapens betydning i dagens samfunn
- presentere ordspråk og billedlige uttrykk på samisk og sammenlikne med andre språk, og samtale om hvordan slike uttrykk kan representere ulike tenkemåter
- sammenlikne ord og grammatiske former i skriftlig samisk med talemålet og presentere resultatet av sammenlikningen
- eksperimentere med tolking og oversettelse mellom samisk og andre språk og samtale om hvordan mening endres i forhold til ordvalg og kontekst
- eksperimentere med ulike muntlige og skriftlige uttrykksformer i ulike sjangere
- presentere et utvalg av ord og uttrykk som er like og forskjellige i de samiske språkene
- dokumentere og vurdere egen utvikling i arbeid med utforsking av språket i bruk

Språk og kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese og presentere et utvalg selvvalgte tekster
- formidle egne opplevelser av film, teater og musikk og vurdere bruk av virkemidler
- formidle og kommentere medieoppslag fra selvvalgte medier og lage egne oppslag for ulike medier
- framføre et program sammensatt av ulike uttrykksformer basert på egne eller andres tekster
- utvikle og presentere sammensatte tekster med utgangspunkt i forfatterskap ved hjelp av digitale verktøy
- sammenlikne og vurdere nettsteder på samisk med hensyn til flerspråklighet, bruksmåter, informasjonsverdi og design
- vurdere bruk av kilder med hensyn til innhold, opphavsrett og personvern
- dokumentere og vurdere egen utvikling i arbeid med tekster

Vurdering

Bestemmelser for sluttvurdering:

Standpunktvurdering

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Elevene skal ha én standpunktkarakter.

Eksamen for elever

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Elevene kan trekkes ut til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Eksamen for privatister

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Se gjeldende ordning for grunnopplæringen for voksne.

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskrift til opplæringsloven.